

VOERENS BLAEDSJE

België – Belgique

PB 3790

12/3795

Nr. 89 — januari, februari, maart 2026

Heem en Natuur Voeren

Zes generaties

De krant *De Tijd* wijdde een artikelenreeks aan de veroudering van onze maatschappij. Nooit eerder leefden zoveel mensen tegelijk zo lang. We leven nu met zes generaties samen. Voor de auteurs komt één generatie wel maar overeen met een leeftijds-groep waar amper 15 tot 18 jaar zit tussen de jongste en de oudste. De oudste groep is de 'Stille Generatie', geboren tussen 1928 en 1945; de jongste, geboren na 2013, krijgt het etiket 'Generatie Alfa'. Met mijn 76 jaar behoor ik tot de oudere Baby-boomers, geboren tussen 1946 en 1964. De tijd dat de economie, de welvaart én de bevolking spectaculair groeiden. Wellicht zitten de meeste leden van Heem en Natuur Voeren in die groep. Het zou voor het voortbestaan van onze vereniging een goede zaak zijn als de jongere generaties beter vertegenwoordigd waren. Of gebeurt dat vanzelf, als zij de oudere generaties aflossen?

Op de website van *De Tijd* kon je interactief nog verder inzoomen op de informatie. Zo leerde ik dat ik tot de 10% oudste inwoners van Voeren behoor; 91,2% van de Belgen is jonger dan ik. De gemiddelde leeftijd in onze gemeente is 43,7 jaar, maar voor het hele land is dat maar 41,9 jaar. Voeren is dus een van de meer vergrijsde gemeenten.

De komende jaren zal de gemiddelde leeftijd nog toenemen. Voor het eerst in de geschiedenis zullen er meer grootouders dan kleinkinderen zijn. Vanaf 2029 zijn er meer 67-plussers – 67 is dan de officiële pensioenleeftijd – dan kinderen en tieners. De gemiddelde grootte van een huishouden gaat ook al lang in dalende lijn: voor België van 2,33 in 1955 tot 1,98 op dit ogenblik.

Eerst daalde de kindersterfte – een proces dat al sinds de 19de eeuw bezig is – en sinds 1950 stijgt ook de levensverwachting: in België van 67 jaar in 1950 naar 82,4 jaar in 2024. Maar het aantal gezonde levensjaren, zonder lichamelijke beperkingen, hinkt achterop. Dat lag in 2023 op 64,4 jaar voor mannen en op 63,3 jaar voor vrouwen.

Zelf heb ik volgens het algoritme van *De Tijd* nog 10,7 jaar voor de boeg, waarvan 6,9 jaar in goede gezondheid. (Als ik een vrouw was geweest, zou ik nog 12,6 jaar tegoed hebben!) Ze vertellen er wel meteen bij dat het een verwachting is, geen voorspelling. Zonder garantie dus.

Voor € 15,- ben je een jaar lang lid!

Maak dat bedrag voor het komende jaar nu al over op rekening BE10 7353 5203 4004 BIC: KREDBEBB.

- 726 Zes generaties
- 727 Boomklever en Boomkruiper nu te zien
- 728 'Kejje dat ete?'
- 729 Wat kwam er op tafel bij het eerste praatcafé?

Misschien heb je het niet gemerkt, maar in het vorige nummer hadden we vergeten de paginanummering aan te passen. Daarom maakt die nu een 'sprongetje'.

Ik haalde er even een artikel bij dat ik enkele jaren geleden schreef voor *D'r Koeënwoof*, over geboorte- en sterftcijfers in de Voerdorpen van de tweede helft van de 18de eeuw: 37% van de kinderen haalde toen niet de leeftijd van tien jaar. Slechts 8% van de mensen rondde toentertijd de kaap van 80; wie vandaag geboren wordt heeft 70% kans om de 90 te halen.

Er zullen in de komende decennia veel senioren blijven zijn, dat is duidelijk. En die hebben, in tegenstelling tot de jeugd, doorgaans meer belangstelling voor het verleden dan voor de toekomst. We hoeven ons bij Heem en Natuur dus niet meteen ongerust te maken wat potentiële nieuwe leden betreft. En zelfs als de regering het moeilijk krijgt om de pensioenen betaalbaar te houden: het lidgeld voor onze vereniging zal er hopelijk nog wel afkunnen.

Als we nu ook nog wat meer kandidaten voor het bestuur zouden hebben... Liefst de toch wat jongere Babyboomers, of iemand uit een nog recentere generatie!

Rik Palmans

Het Voerens Blaedsje is het kwartaalbericht van **Heem en Natuur Voeren**.

Secretariaat: secr@heemennatuurvoeren.be

<https://heemennatuurvoeren.be>

IBAN: BE10 7353 5203 4004 BIC: KREDBEBB

Samenstelling en eindredactie: Rik Palmans, Sint-Pieterstraat 7, 3792 Sint-Pieters-Voeren, rik@heemennatuurvoeren.be

Aan dit Blaedsje werkten mee: Joep Buysen, Rik Palmans, Rita Plattau, Jos Tuerlinckx, Jettie de Wal.

Afgiftekantoor 3790 Voeren, Erkenningsnummer P 303632

Verantwoordelijke uitgever: Rita Plattau, Ketten 13, 3798 's-Gravenvoeren

Boomklever en boomkruiper nu goed te zien

Gevederde acrobaten langs boomstammen

In de winter en het vroege voorjaar zijn de bomen kaal en zijn kleinere vogeltjes beter zichtbaar. Ook hun roepjes zijn duidelijker te horen en te lokaliseren nu de luidzinnige zomervogels terug naar het zuiden zijn. Twee bijzondere boomstam-gebonden vogelsoorten zijn de Boomklever en Boomkruiper. Ze zijn echt aan de boomstam gehecht, maar met spechten hebben ze geen enkele verwantschap. Allebei deze soorten zijn 'jaarovogels', d.w.z. dat ze het hele jaar bij ons waargenomen kunnen worden.

Leefgebied / biotoop

BoomKLEVERS zijn échte BOSvogels bij uitstek; je ziet ze vooral in parken en grote tuinen met oudere bomen, met voorkeur voor eiken. BoomKRUIPERS hebben ook oudere bomen nodig met een RUWE stam, maar zelfs dreven, lanen en andere bomenrijen kunnen al voldoende zijn voor dit vogeltje. Al is de dichtheid wel hoger in oudere bossen met veel loofhout.

Herkenning

Blauwgrijze bovenzijde met zwarte oogstreep en roestoranje onderzijde kenmerken de BoomKLEVER. *Memo-tip=KL nl. BoomKLever is KL-eurrijk!* De BoomKRUIPER daarentegen is NIET opvallend gekleurd. *Memo-tip= UI, nl. Boomkr-UI-per is br-UI-n van kleur.*

Beide vogeltjes zijn ongeveer mus-groot, 12-14cm. De BoomKLEVER is wel zeker veel forser gebouwd (ca. 20 gram) dan de BoomKRUIPER (ca. 10 gram). De BoomKRUIPER daarentegen

is opvallend tener en fijn gebouwd als een kleine, bruine 'muis'.

Geluid

Meestal verraad de BoomKLEVER zijn aanwezigheid het eerst door zijn luide roepjes en trillers. Vooral de felle 'wiet-wiet-wiet'-roep klinkt door het gehele bos. Dit leverde hem zijn (onterechte) bijnaam op van 'wiet-leverancier van het bos' (sic).

De hoge roepgeluidjes van de BoomKRUIPER daarentegen vallen veel minder op, al is zijn zang in het broedseizoen fragiel hoorbaar als een hoog, ijl 'TIE TIE toewie tITIE'.

Snabels, poten en fourageergedrag

De BoomKLEVER loopt met veel gemak al klevend omhoog én ook omlaag op de boomstam: dit is mogelijk door de lange klawnagels. *Memo-tip= KL nl. de BoomKLever KL-eeft effectief aan de boomstammen.* De BoomKRUIPER hipt in spiraaltjes van onder aan de boomstam naar boven op zoek naar insecten, met zijn staart als steun. Eenmaal bovengekomen vliegt hij dikwijls terug naar beneden naar de stam van een volgende boom om die op zijn beurt te inspecteren op voedsel.

BoomKLEVERS eten insecten, maar ook zaden en nootjes (in het Engels: Nut-hatch). Dit is mogelijk dank zij de lange, stevige, puntige snavel. Dikwijls worden nootjes in een spleetje in de boomschors vastgeduwd en wordt er stevig op geklopt en

© Chris Coeckelbergh

© Chris Coeckelbergh

gehamerd, zoals een specht dat doet.

Zeker in de winter kan je de Boomklever dichterbij lokken door op de voedertafel pindanoten of hazelnoten te voederen. Ook een vetbolletje met nootjes kan hij wel smaken.

BoomKRUIPERS daarentegen zijn uitsluitend aangewezen op insecten. Dit insecten-menu maakt dat ze het in de winter wel moeilijker hebben om aan de kost te geraken. Maar met de dunne, kromgebogen snavel kunnen BoomKRUIPERS ook dan de diep verstopte insecten van tussen de boomschors peuteren.

Broedgedrag en nestplaats

BoomKLEVERS zijn redelijk trouw en kunnen jarenlang bij elkaar blijven als koppeltje. Het broedseizoen begint in april en het vrouwtje gaat de nestholte typisch "toepleisteren" met modder om de nestopening kleiner en veiliger te maken. De BoomKRUIPER nestelt in kleinere holten of spleten achter loszittende schors en dergelijke. Op camping Natuurlijk Limburg (Roodbos, Remersdaal) was er in 2024 een nest in een kleine spleet in het dak.

Voorkomen in Voeren

Waarnemingen BoomKLEVER in Voeren (2020-2025): op deze kaart (links) is duidelijk te zien dat voorkomen beperkt is tot bossen, waardoor de Boomklever in het westen (Moelingen) vrijwel ontbreekt. Het aantal Boomklever-paartjes is geschat op 90-180.

De Boomkruiper (rechts) komt duidelijk meer verspreid voor bij ons. De populatie wordt voorzichtig geschat op 100-175 koppeltjes.

Wil je zelf een vogel- of natuurwaarneming delen?

Dit kan op <https://waarnemingen.be/> of specifiek voor Voeren op : <https://zuidoostlimburg.waarnemingen.be/gebied/view/23474>

Chris en Gudrun Coeckelbergh-Poelmans – CCnatuurfotografie / tekst en foto's — emailadres: VogelsVoeren@hotmail.com

'Keije dat ete?'

Onder deze titel gaf *Paddenstoelentoren Het Rondeel* in Nijmegen in 1987 een brochure uit, ter gelegenheid van een expo, waarin voor een breed publiek het verborgen bestaan van de zwammen werd voorgesteld. Ook vandaag nog kan de mens zijn verhouding met de natuur, en met paddenstoelen in het bijzonder, niet treffender uitdrukken dan met de vraag: 'Kan je dat eten?'

We zijn het heel gewoon geraakt om het ons omringende te benaderen in termen van praktisch nut en van bruikbaarheid. Dat de dingen ook nog een andere betekenis en functie hebben, interesseert ons meestal niet. Tijdens een paddenstoelenwandeling sta je regelmatig voor een dode berk, waarvan de stam een tiental keiharde tonderzwammen herbergt. De deelnemers mogen dan eens op deze zwammen tokkelen, om zich te vergewissen van de hardheid en stevigheid van deze hoefvormige houtzwammen. En toch krijg je dan nog de onvermijdelijke vraag: eetbaar? Mijn advies is dan steevast: 'Leg de zwam samen met een dikke kei in de kookpot. Als de steen zacht gekookt is, kan je de zwam ook opeten...'

Van de meeste paddenstoelen die je ontmoet tijdens dergelijke tochten is de culinaire waarde zeer gering tot nihil. Maar de vraag naar eetbaarheid zal je toch niet kunnen ontlopen.

Mijn standaard antwoord: 'eetbaar op het einde van de maand' wekt dan steeds verwonderde blikken op. Maar na een woordje uitleg komt de boodschap wel aan. Op het einde van de maand durven de centen al eens op te zijn, en bij honger eet men alles, lekker of niet.

Als gids dien je wel steeds te wijzen op de gevaren van de giftige exemplaren, die ons soms willen verleiden door hun lekkere smaak. Denken we maar aan de dodelijk giftige groene knolamaniet, die door zijn naar het schijnt lekkere smaak al talrijke plukkers naar de eeuwige jachtvelden heeft laten ver-

huizen. Paddenstoelen plukken en eten is te vergelijken met trouwen: tref je de verkeerde, heb je pech. En een echtscheiding kennen ze niet in het paddenstoelenrijk.

Jan, de mycofaag in het gezelschap, laat zich echter niet afschrikken door de goedbedoelde verhaaltjes van de gids. Zijn drie geluksmomenten, met name het zoeken, het vinden en het opeten, laat hij niet vergallen door deze info-verhaaltjes. Integendeel, onze Jan beweert dat de gids na de wandeling terugkeert naar het bos om deze lekkernijen te plukken voor eigen gebruik. Je moet maar durven.

Zelfs het verhaaltje over de in Duitsland geplukte blauwplaat stropharia's, ook wel bietenputzwammen genoemd, maakten onze Jan niet ongerust. Wat was er aan de hand met deze Duitse zwammen? Bietenputzwammen zijn zeer lekker, en worden zelfs gekweekt voor de handel. Maar Wilfried, een Duitse mycofaag, had deze zwammen verzameld in een openbaar domein, waar ze groeiden op houtsnippers in de plantsoenen. Wilfried wist echter niet dat dat dit hout afkomstig was van behandeld hout, en het mycelium van de zwam had de giftige stoffen opgenomen uit het substraat. De familie van Wilfried heeft het avontuur wel overleefd, maar ze beleefden toch enkele onprettige dagen in het plaatselijk ziekenhuis.

Paddenstoelen zijn lekker en gezond, maar je dient er verstandig mee om te gaan. Koop ze in de winkel. Jonge hoedjes, gevuld met een Reblochon of een andere smakelijke kaas, overstrooi je met kleine spekjes en laat je dan garen in de oven. Een heerlijke *amuse-bouche* voor na een stevige wandeling, zeker bij een schuimende trappist of lekker wijntje als je dit verkiest.

Santé en smakelijk.

Jos Tuerlinckx

Wat kwam op tafel tijdens het eerste praatcafé?

De opkomst voor ons eerste praatcafé van deze winter, op 1 december in Taverne Haciënda (Camping Natuurlijk Limburg) in Remersdaal, viel wat tegen. De aanslepende wegenwerken tussen 's-Gravenvoeren en Sint-Martens-Voeren zullen daar beslist voor een stuk in meegespeeld hebben.

Een gast die op de camping verbleef had wel een interessante vraag. Tijdens een wandeling in het natuurreservaat Altenbroek had ze een enorme drol gevonden. Ze had er een foto van gemaakt en een determinatie-app gevraagd van welk dier die wel kon zijn. Wellicht van een beer, had het programma geantwoord. Of er echt beren in Voeren rondlopen, wilde ze van ons weten. We hebben haar moeten teleurstellen: wat ze zag op de foto was niet één reuzedrol, maar een hoop waar elke dag wat aan werd toegevoegd. Door een das meer bepaald, die met dergelijke 'latrines' de grens van zijn territorium markeert.

Huub Alleleijn zou graag het oosten van de Voerstreek wat meer aan bod zien komen. Maar dat kan alleen maar als er zich iemand actief mee bezighoudt én er iets over schrijft. Als het over natuuronderwerpen gaat, lukt dat nog wel – zie bijvoorbeeld het artikel van Chris Coeckelbergh in dit Blaedsje. Huub gaf zelf aan dat bijvoorbeeld de mysterieuze Kloes in Teuven een mooi onderwerp zou zijn om uit te diepen. Op oude kaarten is nog aangegeven waar ze lag – zoals op de Ferrariskaart van omstreeks 1750, als *Hermitage de Teuven* – maar verder hebben we het raden naar wat het precies was.

Marc Van Reusel lanceerde nog eens het voorstel om op het pleintje in Sint-Martens-Voeren, dat *de Vogelstang* heet, een materiële verwijzing naar de herkomst van die naam te plaatsen. Daar stond immers de *stang* waarop de houten *vogel* werd geplaatst, waar bij het koningsschieten bepaald werd wie dat jaar de nieuwe schutterskoning werd. Voor een volgende generatie zal de link met de naam van het pleintje misschien niet meer vanzelfsprekend zijn. De foto hiernaast is genomen in juni 1984.

Rik Palmans

Dit is het laatste nummer van het Blaedsje dat we hebben laten drukken bij **Sjo Stassen** in Gronsveld. Sjo stopt er definitief mee. Daarom moest de kopij ook eerder dan gewoonlijk bij hem zijn en moesten we het aantal pagina's voor een keer beperken tot vier. We willen Sjo bedanken voor de zorg die hij de afgelopen jaren heeft besteed aan ons contactblad.

Dat we de kopij eerder hebben moeten afsluiten maakt dat een terugblik op de presentatie van D'r Koeënwoof 2025 er in deze editie niet meer bijkan.

Bij die presentatie wisselt ook altijd ons hamsterbeeldje voor een jaar van 'trofeehouder'. Deze keer gaat het naar **Ferdinand Mertens**. Hij leverde de afgelopen jaren diverse bijdragen voor zowel het Blaedsje – in de vorm van het voorwoord op de eerste pagina – als voor D'r Koeënwoof. We hopen dat hij dat ook in de toekomst nog af en toe kan blijven doen.

Meteen willen we van de gelegenheid gebruik maken om ook de auteurs van D'r Koeënwoof 2025 te bedanken voor hun bijdrage: Jan Nyssen, Julien Geelen, Guido Sweron, Jef Lardinois, Willy Machiels, Hub Smeets en Chris en Gudrun Coeckelbergh-Poelmans.

